

ИЛЪИНАДЪН

— Орган на бившите македоно-одрински революционери —

Излиза седмично

Годишен абонамент 50 лв.

Брой 1 лв.

Редакция и администрация ул. Лавале № 18

Урежда редакционен комитет

Христо Матов

КЖМ Витоша

(Винишка песен).

Виш си вишила, Витошо мила,
Виш си вишила до синьо небе;
Дно си дънила, Витошо мила,
В Средеца града — наша столицина.

Дел ти се паднал, Витошо сестро,
Колкото труден, толкоз и славен:
Стожер да бѣдеш, стожер народен
На се, що носи българско име.

От Солун, Охрид — наш'те светини
До бели Дунав и Черно море,
Де шуми Вардар, Янтра, Марица,
Сичко е твое, твоя е грижа.

* * *

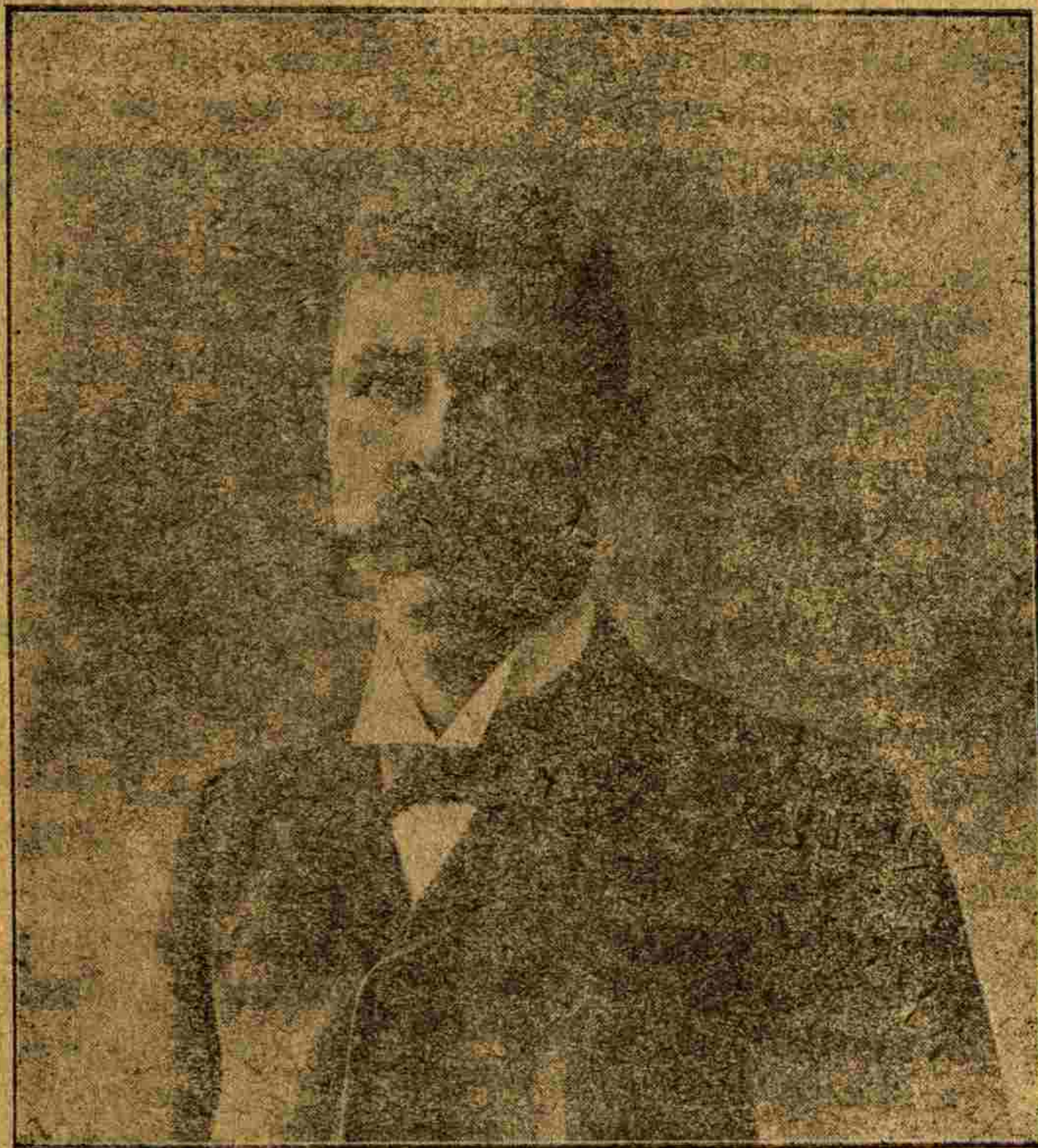
Виждаш ли, сестро, от вишинето
С очи ти, мила, сив-соколови,
Виждаш ли, що е ей там зад Рила
И земата бойна на Самуила?

Що глас се чуе, глас непонятен?
Ветѣр ли вее, гѣрмеж ли гѣрми,
Земя ли тѣтне, или се тресе,
Или се борѣе от корен корнат?

— Ох братко, братко, братко юнако,
Що да ти кажа, как да ти кажа!
Ни ветѣр вее, ни гѣрмеж гѣрми,
Ни земя тѣтне, нито се тресе,
Най е до Бога отчаян писък
От мъжи страшни, люти, нечути —
Ей тамо в Скопско, Кочани, Малеш,
Мало-големо е пропищело,
Мало-големо, мъжко и женско.

Куршумли-Хан, Скопие,
1897 год.

Б. Р. Предаваме само началото на
песента, както я намираме в Скопския
в-к „Родина“ бр. 200, 1916 год.

Христо Матов

воля не прие сили от неговата гранитна твърдост? Сам един от първите зидари на Македонската свобода, живял с нейните копнежи и горчевини, жертва пред нейните стѣпки в Подрум-Кале, ний чувствуваме сега, когато го губим, как Гоце не би бил оня крилат духом пирински син и Даме — оная велика воля в македонското дяло, ако и двамата нямаха зад себе си в минути на тежка безнадежност оня сфинкс, който с каменно спокойствие посрещаше всички бури и самуми в пустинята на робството. От тоя сфинкс се чакаха недоизказаните слова, нему се уповаваха за загадаване всички тѣжни загадки и ребуси и пред него по инстинктивна сила спиряха в тежки минути и тия, които не се покланяха на авторитети. Дали за това, че той сам бе жива история на македонската революция, по екраните на която бяха се отбелязали всички нейни трепети, вжторзи и конвулсии, дали за това, че той бе образа на нейния отшелнически морал, което го той доказа с това, че умря в мъчителна бедност, дали за това, че неговия аналитичен ум, сжчетан с едно силно самообладание, което не му е давало да губи равновесие из тѣжните друми на революцията — ала едно бе видно и безпорно, че Матов всякога и всякъде бе една неотразима сила в дългата македонска епопея. За това нему бяха допринесли много неговата широка култура и трудолюбие, които в спо-

койни времена биха направили от него един индивидуален академист. Защото в него бе заложен тоя дар и тоя тук-там се открояваше из зад кулисите на революционната сцена.

Христо Матов имаше едно рядко самообладание, което му помагаше да бѣде това, що той бе; ала който е вниквал зад неговото спокойно чело, бездруго е забелязвал бурите в един череп, които за да обнадеждават едно велико народно дяло, бавно разяждаха собствения мозък. И ако Гоце и Даме умреха красиво като волни хайдутини, с безкрѣстни гроове из дебрите на майка родина, ако те, които носеха пушка, от пушка паднаха, то с не по-малка логичност летописа на македонската революция ще отбележи някога, че Матов, който през цял живот зовеше на революционна мобилизация своята мисъл, от мисъл умря. Мислителят стана жертва на собственото си орѣжие и Хр. Матов не би бил завършен образ в революцията, ако не умреше така. Един зимен ден под жегата, що ни донесоха двете катастрофи с Македония, пресекна в един череп жизнения оня електрик що обнадеждаваше македонското дяло. Червеят на мисълта работеше там и бавно довършваше най-чудатия мозък на Македонската революция.

Христо Матов

Ако е вярно, че градеца, дето изтича Черния Дрин, ни е дал едни от видните представители на възраждането, не по-малко вярно е, че той ни даде и един от титаните на македонската революция. Тая истина, може би малко сжзнавана до деня, кога го видяхме прострян на мѣртвешкия одѣр в „Света Неделя“, става толкова по-очевидна, колкото повече времето удебелява своята преграда между нас и покойника... Нерадостни дни преживява нашето отечество, за да направим

спокойна преценка на сфинкса на македонската революция — нека това сторят спокойни умове, след нашите неспокойни времена — ний само по чувствата, що са ни свѣрзвали кѣм един виден член от нашия отечествен дом, чувствуваме и досещаме какво губим при прага на неговия гроб. А кому не бе известен Хр. Матов, коя стадия на Македонската революция не мина под неговата догма, врѣз коя сжвест не натегна неговата морална тежест, коя обезнадеждана революционна